

A kötelmi jog közös szabályai II.

2020.09.15.

kötelmi közös rész „felépítés-jellemzők”

- nagyfokú absztrakció
- általánosítás előnye: a fogalmi közös „mag” kiemelése, kiindulópont a nem „szerződés-orientáltság”
- (bár nyilvánvaló: a kötelmi közös rendelkezések többsége, többségében szerződésekre nyer alkalmazást...)
-
- alkalmazás megkönnyítése, kevesebb részletszabály szükséges
- összefüggések láttatása
- nehézségei: rendszer-látást igényel, pl.: a szerződési szabályokat egy korábbi (mélyebb) rétegben kell előbb keresni – kötelmi jog közös

A jognyilatkozat. Fogalom

- **6:4. §** [*A jognyilatkozat*]
- (1) A jognyilatkozat joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozat.

- **6:9. §** [*A szerződés szabályainak megfelelő alkalmazása*]
- A jognyilatkozat hatályára, érvénytelenségére és hatálytalanságára - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - a szerződés általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

- **6:10. §** [*A jognyilatkozatra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazása*]
- A jognyilatkozatra vonatkozó szabályokat - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - a nem kötelmi jogi jognyilatkozatokra megfelelően alkalmazni kell.

A jognyilatkozat megtétele: szóban, írásban vagy ráutaló magatartással

- 6:4.§ (2) Jognyilatkozat szóban, írásban vagy ráutaló magatartással tehető.
- Főszabály: az alakszerűtlenség, az alaki megkötés hiánya
- Mégis írásbeliség kötelező pl.
- Ha jogszabály ügylet tartalmára, súlyára tekintettel alakszerűséget követel meg
- Ált. egyszerű írásbeliség
 - kivétel az emelt szintű írásbeliség, pl teljes bizonyító erejű magánokiratba
- meghatározott alakszerűséggel bíró okirat pl. allográf magánvégrendelet
- közokirat kiemelten fontos jogalkotói szempontok, feleknek a közokirathoz kötődő egyes „érdekeltségei”
- de ügyvéd által ellenjegyzett magánokirat ingatlanon alapított jelzálogjog, ingatlan tulajdonjog átruházás bejegyzéséhez stb...

-
- 6:7.§ (4) Írni nem tudó vagy nem képes személy írásbeli jognyilatkozata abban az esetben érvényes, ha azt közokirat vagy olyan teljes bizonyító erejű magánokirat tartalmazza, amelyen a nyilatkozó fél aláírását vagy kézjegyét bíróság vagy közjegyző hitelesíti, vagy amelyen ügyvéd ellenjegyzéssel vagy két tanú aláírással igazolja, hogy a nyilatkozó fél a nem általa írt okiratot előttük írta alá vagy látta el kézjegyével, vagy az okiraton lévő aláírást vagy kézjegyet előttük saját aláírásának vagy kézjegyének ismerte el. Az olvasni nem tudó, továbbá az olyan személy esetén, aki nem érti azt a nyelvet, amelyen az írásbeli nyilatkozatát tartalmazó okirat készült, az írásbeli jognyilatkozat érvényességének további feltétele, hogy magából az okiratról kitűnjön, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a nyilatkozó félnek megmagyarázta.

Ún. relatív érvénytelenség!

- 6:7.§ (5) A (4) bekezdésen alapuló érvénytelenségre csak a nyilatkozattevő személy érdekében lehet hivatkozni.

-
- **6:7. §** [*Írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozat*]
 - (1) Ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták.
 - (2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta.
 - (3) Írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.

alakisághoz kötött nyilatkozat

-
- **6:6. §** [*Alakisághoz kötött jognyilatkozat*]
 - (1) Ha jogszabály vagy a felek megállapodása a jognyilatkozatra meghatározott alakot rendel, a jognyilatkozat ebben az alakban érvényes.
 - vö. még 6:70.§ a szerződéses kötelekre
 - 6:6.§ (2) Ha a jognyilatkozat meghatározott alakban tehető meg érvényesen, a jognyilatkozat módosítása, megerősítése, visszavonása, megtámadása, valamint a jognyilatkozat alapján létrejött jogviszony módosítása és megszüntetése is a meghatározott alakban érvényes.
 - a fentiek az ún. kapcsolódó jognyilatkozatok.
 - Nem alkalmazandó, ha az alakszerűség a felek által ténylegesen alkalmazott ugyan, de nem érvényességi feltétel!!
 - alakiság megsértése – semmisség, orvoslása v. „utólagos orvosolhatatlansága” bővebben a szerződési jogban!, Ptk. 6:111.§ és érvénytelenség jogkövetkezményei (lásd később)

ráutaló magatartás, „hallgatás”

- 6:4.§ (3) Ha a fél jognyilatkozatát ráutaló magatartással fejezi ki, a jognyilatkozat megtételének a ráutaló magatartás tanúsítása minősül.
- (4) A hallgatás vagy valamilyen magatartástól tartózkodás a felek kifejezett rendelkezése alapján minősül jognyilatkozatnak.
 - faktikus magatartás, konkludens tények (factum concludens)
 - automata-ügyletek
 - szerződési akarat kifejezése, konszenzus, módosítás, megszüntetés (contra-causa)
 - egyéb kötetmi hatályú hatású nyilatkozatok megtétele pl. lemondás a megtámadás jogáról
 - tartozás elismerése,
 - De! a tartozáselismerés címzett jognyilatkozat
 - álképviselő eljárásának jóváhagyása stb.

a jognyilatkozat értelmezése

- Ptk. 6:8. § [*A jognyilatkozat értelmezése*]
- (1) A jognyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a címzettnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.
- (2) A nem címzett jognyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint érteni kell.
- - Prof. Bíró György: érkezési vagy az indulási oldal preferálása (előbbit a visszterhes, utóbbit az ingyenes ügyletekre tartotta irányadónak) ...
- hatályos új Ptk. jognyilatkozati (és nem ügyleti bázison): a fenti két szélsőséges lehetőség „valamiféle vegyes elegye”

joglemondás (jogból engedés) értelmezése...

- 6:8.§ (3) Jogról lemondani vagy abból engedni kifejezett jognyilatkozattal lehet. Ha valaki jogáról lemond vagy abból enged, jognyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.
- - kiterjesztő értelmezés tilalma, természete folytán szoros értelmezést kíván!
 - (a jogérvényesítés ideiglenes elmaradása, hiánya önmagában nem joglemondás)

külön szabályok szerződések körében

- **6:86. §** [*A szerződés értelmezése*]
- (1) Az egyes szerződési feltételeket és nyilatkozatokat a szerződés egészével összhangban kell értelmezni.
- (2) Ha az általános szerződési feltétel tartalma vagy a szerződés más, egyedileg meg nem tárgyalt feltételének tartalma a jognyilatkozat értelmezésére vonatkozó rendelkezések és az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel alkalmazójával szerződő fél számára *kedvezőbb* értelmezést kell elfogadni. *Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén ezt a szabályt kell alkalmazni a szerződés bármely feltételének értelmezésére.*
 - (3) A (2) bekezdés nem alkalmazható a közérdekű kereset alapján indult eljárásban.

-
- **6:87. § (1)** Ha az írásbeli szerződés olyan kikötést tartalmaz, amely szerint az a felek közötti megállapodás valamennyi feltételét tartalmazza, az írásbeli szerződésbe nem foglalt korábbi megállapodások hatályukat veszítik.
 - (2) A felek korábbi jognyilatkozatai a szerződés értelmezésénél figyelembe vehetők.

tartalomfeltárás és értelmezés

- elvileg két külön logikai művelet
- de !
- egymástól el nem választható: összefügg, feltételezi és kölcsönösen kiegészíti egymást
- elvárható az értelmezés, tartalommeghatározás elősegítése
- pl. árfolyamkockázat, fogyasztó által vállalt kezesség (kockázatokról), „intézményszerűen” kialakított jogi környezete van a biztosításnál (ami lényegében szerződéses kockázatvállalás üzleti alapon)
 - említeni sem kell kapcsolatát az alapelvekkel, mint a jogalanyok magatartását „keretező normákkal” pl. szerződési jog együttműködési kötelezettség

A képviselet

- **6:11. §** [*Képviselet*]
- (1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, más személy útján is lehet jognyilatkozatot tenni. A képviselő által megtett jognyilatkozat közvetlenül a képviseltet jogosítja és kötelezi.
- (2) A képviseleti jog jogszabályon, bírósági vagy hatósági határozaton, létesítő okiraton vagy meghatalmazáson alapulhat.
-
- közvetlen (főszabály, rendes képviselet), közvetett (kivételes jelenség, rejtett képviselet)
- „Kép-viselő”
- Távolbahatás
-
- képviseleti jog tartalma alapvetően a létesítő jogi aktus alapján formálódik – Jogszabály, hatósági határozat, szervezeti szabályzat, alapító okirat, társasági szerződés stb...
- jogügylet (meghatalmazás)

külön említendő: általános meghatalmazás

- **6:16. §** *[Általános meghatalmazás]*
- Ügyek egyedileg meg nem határozott körére adott meghatalmazás akkor érvényes, ha teljes bizonyító erejű magánokiratba vagy közokiratba foglalták. A határozatlan vagy öt évnél hosszabb időre szóló általános meghatalmazás öt év elteltével hatályát veszti.

- **6:17. §** [*A képviselet terjedelme*]

- A képviseleti jog kiterjed mindazon cselekmények elvégzésére és jognyilatkozatok megtételére, amelyek a képviselettel elérni kívánt cél érdekében szükségesek.

- **6:12. §** [*A képviseleti jog korlátozása*]

- A képviselő jogkörének korlátozása jóhiszemű harmadik személlyel szemben hatálytalan, ha e törvény eltérően nem rendelkezik.

Érdekellentét képviselő és képviselt között

- **6:13. § (1)** Ha a képviselő és a képviselt között érdekellentét van, a képviselő által tett jognyilatkozatot a képviselt megtámadhatja.
- nincs egzakt törvényi fogalom, korábbi elméleti és gyakorlatban jelentkező vita nyugvópontja (?) – nem semmisség, nem álképviselés – de jogi hiba (...) megtámadhatóság
- „érdekellentéti vélelem” (2) Vélelmezett az érdekellentét, ha a képviselő az ellenérdekű fél vagy annak képviselője.
- megtámadási jogot biztosít a törvény (1 év)
- 6:89.§ (5) bekezdés „A megtámadás joga megszűnik, ha a megtámadásra jogosult a megtámadási ok ismeretében, a megtámadási határidő megnyílása után a szerződési akaratát megerősíti, vagy a megtámadás jogáról lemond.”
-
- kivétel 6:13.§ (3) A képviselt nem támadhatja meg a jognyilatkozatot, ha a képviselési jog alapításakor az érdekellentétről tudott.

álgépviselő

- **6:14. §** [*Álgépviselő*]
- (1) Aki képviselői jog nélkül vagy képviselői jogkörét túllépve más nevében jognyilatkozatot tesz, nyilatkozata a képviselt jóváhagyásával vált ki joghatást.
- (2) esetek, hiányzó képviselői felhatalmazás, időbeli vagy területi túllépés
- laz álgépviselő nem képviselő – eljárása, nyilatkozata az állítólagos képviseltet nem jogosítja, nem kötelezi
- jogi következmények sajátos kárkötelmek: ha a képviselt a nevében tett jognyilatkozatot nem hagyja jóvá, a jóhiszemű álgépviselő a harmadik személynek a jognyilatkozat megtételéből eredő kárát, a rosszhiszemű álgépviselő a harmadik személynek a teljes kárát köteles megtéríteni.
 - Negatív interesse – pozitív interesse
-
- *„a döntés hatalmasságát a törvény az állítólagos képviseltnek adja a kezébe, ő a dominus negotii, aki szuverén tetszése szerint vagy ratihabereál s ezzel verus procurator-rá avatja ex tunc hatállyal a gestort vagy pedig megtagad vele minden közösséget...” (Fehérvári)*

Vélelmezett képviselet, látszaton alapuló képviselet

- 6:18. § [Vélelmezett és látszaton alapuló képviselet]
- (1) Üzlethelyiségben vagy az ügyfélforgalom számára nyitva álló egyéb helyiségben képviselőnek kell tekinteni azt a személyt, akiről okkal feltételezhető, hogy az ott szokásos jognyilatkozatok megtételére jogosult. A képviselő jogkörének korlátozása harmadik személlyel szemben hatálytalan, kivéve, ha a harmadik személy a korlátozásról tudott.
- (2) Képviselőnek kell tekinteni azt a személyt, akiről eljárása és a képviselt személy magatartása alapján okkal feltételezhető, hogy jogosultsággal rendelkezik a képviselt személy nevében jognyilatkozatot tenni.
- 6:18.§ (1) bek. vélelmezett képviselet
- 6:18.§ (2) bek. látszaton alapuló képviselet

Egyéb – kötelmi jogilag releváns – tények, jognyilatkozatok

- kötelemkeletkeztető – kötelemfakasztó – tényállások mellett egyéb, kötelmi szp-ból releváns jogi tények a kötelmet bonyolító, rendező nyilatkozatok
 - pl. megszüntető, feloldó, visszarendező hatású jognyilatkozatok
 - egyoldalú jognyilatkozat elállás, felmondás
 - kétoldalú felbontás, megszüntető szerződés
-
- egyebek: joglemondás, lemondás, elengedés
- különös eset: érdekleengedés (alapelszerű követelmények felerősödnek)
-
- egyéb bonyolító jognyilatkozatok: megintés, lehívás, módosítás, egyezség (mint spec. alak)
- (tágabb értelemben ide értik a megtámadást, beszámítást, választási jog gyakorlását (facultas alternativa),
- egyéb kötelmi hatalmasságok – opció, elő- visszavásárlás, eladási jog stb. több közülük külön kerek kifejtést kap a megfelelő helyen...

Köszönöm a figyelmet!
